

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหา

การพิมพ์หนังสือแจกเป็นของชำร่วยในงานพิธีต่าง ๆ เช่น ทำบุญอายุ ฉลองยศ ขึ้นบ้านใหม่ และงานศพ ฯลฯ เริ่มมีการจัดทำในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว หนังสือที่พิมพ์แจกมักเป็นเรื่องทางพุทธศาสนา เช่น หนังสือสวดมนต์ และหนังสือเทศน์ เพราะคนไทยในสมัยนั้นถือว่าการสร้างหนังสือเผยแพร่ศาสนาเป็นวิทยาทานที่ได้กุศลแรง แต่ปรากฏว่าหนังสือเหล่านี้มีคนสนใจอ่านน้อย เพราะเนื้อเรื่องส่วนใหญ่เป็นเรื่องที่เน้นหนักในด้านศาสนา (ทิพา ต้นปิ่นเพชร 2510 : 120-123)

ครั้งพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศตั้งหอพุทธศาสนสังฆะ เพื่อเก็บรวบรวมพระไตรปิฎก และหนังสือที่เกี่ยวกับพุทธศาสนาทุก ๆ ภาษา เข้าไว้ด้วยกัน กรมพระสมมตอมรพันธุ์ซึ่งทรงอำนาจการหอพุทธศาสนสังฆะ ในขณะนั้นได้ทรงริเริ่มพิมพ์หนังสือเก่าจำหน่ายในการกุศล และได้ชักชวนพระบรมวงศานุวงศ์และข้าราชการให้นำหนังสือทางด้านพุทธศาสนาพิมพ์แจกเป็นของชำร่วยในงานกุศลต่าง ๆ (หอสมุดแห่งชาติ 2528 : 32-33)

เมื่อสมเด็จพระยาคำรงราชานุภาพเป็นสภานายกหอพระสมุดสำหรับพระนคร ได้ทรงนำความนิยมในการพิมพ์หนังสือด้านพุทธศาสนาแจกเป็นของชำร่วย มาเป็นการพิมพ์หนังสืออื่น ๆ ที่มีต้นฉบับอยู่ในหอพระสมุดสำหรับพระนคร เพื่อที่หอพระสมุดสำหรับพระนครจะรักษาค้นฉบับหนังสือเหล่านั้นไว้ได้ และเป็นการเผยแพร่เรื่องในหนังสือที่มีต้นฉบับอยู่นั้นให้ประชาชนได้อ่านเป็นมรดกทางวัฒนธรรมไทยไว้ด้วย เนื้อหาของหนังสือแจกจึงเปลี่ยนเป็นนิทานชาดก พงศาวดาร โบราณคดี ฯลฯ เช่น ประชุมพงศาวดาร ประชุมศิลาจารึก ประชุมพระนิพนธ์ และส่วนใหญ่สมเด็จพระยาคำรงราชานุภาพจะทรงแต่ง คำนำ อธิบายที่มาของเรื่อง ทำให้คนเข้าใจคุณค่าของเรื่องที่พิมพ์มากขึ้น ตลอดจนเริ่มมีการลงภาพถ่ายและชีวประวัติของผู้ตายไว้ใน

หนังสืออนุสรณ์งานศพด้วย ทำให้การพิมพ์หนังสือแจกในการกุศลแพร่หลาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งงานศพ (พระยาอนุমানราชธน 2510: 452-454)

การจัดรูปเล่มของหนังสืออนุสรณ์งานศพ โดยทั่วไปจะประกอบด้วยเนื้อเรื่อง 3 ส่วนใหญ่ คือ ชีวประวัติของผู้ตาย คำไว้อาลัยแก่ผู้ตาย และสาระสำคัญของเรื่อง ดังนั้น หนังสืออนุสรณ์งานศพจึงมีประโยชน์ 2 ประการ คือ จัดเป็นหนังสือชีวประวัติบุคคล ได้ประการหนึ่ง เพราะในเล่มมีภาพถ่าย และชีวประวัติของผู้ตายใช้เป็นหนังสืออ้างอิงได้ และคำไว้อาลัยในบางเล่มก็มีผู้ทรงคุณวุฒิหรือบุคคลสำคัญในวงอาชีพต่าง ๆ เป็นผู้เขียน บรรดาข้อเขียนเหล่านี้ผู้อ่านไม่สามารถค้นหาจากหนังสืออื่นได้เลย ประการที่สอง เรื่องที่นำมาพิมพ์ในเล่มส่วนใหญ่เป็นสารคดี เป็นความรู้ที่มีประโยชน์หลากหลาย (อัมพร ทีชะระ 2527: 5-6)

ในปัจจุบันการพิมพ์หนังสืออนุสรณ์งานศพก็ยังเป็นที่นิยมอย่างแพร่หลาย เนื้อหาที่พิมพ์ส่วนใหญ่เกี่ยวกับพุทธศาสนา รองลงมาได้แก่ เนื้อหาด้านสังคมศาสตร์ ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ วิทยาศาสตร์ประยุกต์ วรรณคดี ปรัชญา เบ็ดเตล็ด ศิลปะและการบันเทิง ภาษาศาสตร์ และวิทยาศาสตร์บริสุทธิ์ (สัทฉม์ ส่องแสงจันทร์ 2513: 470-472) และปรากฏว่าในปัจจุบันนิยมจัดพิมพ์หนังสือที่มีเนื้อหาด้านวิทยาศาสตร์ประยุกต์ เช่น แพทยศาสตร์ คหกรรมศาสตร์ เกษตรศาสตร์ ศาสตร์ เกษตรศาสตร์ ฯลฯ (อรุณ สุภัทรากุล 2518: 525-527)

จากพัฒนาการดังกล่าวแล้ว จะเห็นได้ว่า เนื้อหาหนังสืออนุสรณ์งานศพในปัจจุบันขยายจากสาขาวิชาที่นิยมเมื่อเริ่มพิมพ์ คือ ศาสนาไปเป็นสาขาวิชาอื่น ๆ นอกจากนั้นในหนังสืออนุสรณ์งานศพประกอบด้วย ชีวประวัติของผู้ตาย และคำไว้อาลัยของญาติมิตรของผู้ตาย ซึ่งมีความสำคัญในแง่ชีวประวัติ ดังนั้น หนังสืออนุสรณ์งานศพจึงเป็นหนังสือที่มีประโยชน์ในด้านการศึกษาส่งเสริมให้เกิดความรู้กว้างขวาง นอกจากนั้นยังให้ความบันเทิงแก่ผู้อ่านอีกด้วย

หอสมุดแห่งชาติได้สืบทอดนโยบายของสมเด็จพระยาตำราจราชานุภาพ ในการรับเป็นผู้หาเรื่อง และจัดการพิมพ์หนังสือแจกเป็นการกุศล มีกองวรรณคดีและประวัติศาสตร์ กรมศิลปากร เป็นผู้รับผิดชอบในการหาต้นฉบับให้แก่ผู้ที่มาขออนุญาตพิมพ์ (หอสมุดแห่งชาติ 2529: 11) โดยมีระเบียบการว่า ผู้ขออนุญาตพิมพ์ต้องจ่ายหนังสือเป็นผลประโยชน์ให้แก่กรมศิลปากร ร้อยละ 20 ของจำนวนที่พิมพ์ เรียกว่า หนังสือค่าบาทหอ แต่จำนวนหนังสือที่ต้องจ่ายไม่เกิน 400 เล่ม ไม่ว่าจะขออนุญาตพิมพ์จำนวนเท่าใดก็ตาม (กรมศิลปากร 2521: 2) หนังสือที่ได้

รับนี้ นอกจากจะจัดเก็บไว้ที่หอสมุดแห่งชาติแล้ว ยังได้จัดส่งไปให้แก่ห้องสมุดต่าง ๆ ที่ขอมา เช่น ห้องสมุดประชาชน ห้องสมุดโรงเรียน เป็นต้น และหนังสือถ้ามีเหลือมากก็จะนำออกมาจำหน่ายในราคาถูก เป็นการเผยแพร่หนังสือที่มีคุณค่าให้คนอ่านกันทั่วไป ดังนั้น ผู้วิจัยใครจะศึกษาความสนใจในการอ่านหนังสืออนุสรณ์งานศพของผู้อ่านในห้องสมุดประชาชน และสาเหตุในการอ่านและไม่อ่านหนังสืออนุสรณ์งานศพว่าผู้อ่านสนใจอ่านแต่ละส่วน คือ ชีวประวัติของผู้ตาย คำไว้อาลัย หรือเนื้อหาเล็กน้อยเพียงใด และสนใจอ่านเนื้อหาด้านใดมากน้อยอย่างไร รวมทั้งทรรศนะของผู้อ่านที่มีต่อหนังสืออนุสรณ์งานศพในด้านการจัดพิมพ์ และคาดว่าผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อห้องสมุดประชาชน เป็นแนวทางสำหรับบรรณารักษ์ในการคัดเลือกหนังสือประเภทนี้เข้าห้องสมุดให้เหมาะสมและสอดคล้องกับความสนใจของผู้อ่าน และเป็นประโยชน์ในการส่งเสริมการพิมพ์หนังสืออนุสรณ์งานศพให้มีเนื้อหาเป็นประโยชน์แก่ผู้อ่านสมเจตนาารมณ์ของผู้ที่ริเริ่มให้มีประเพณีนี้ขึ้น

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย เรื่องความสนใจในการอ่านหนังสืออนุสรณ์งานศพของผู้ใช้ห้องสมุดประชาชนโดยตรงนั้น ไม่ปรากฏว่ามีผู้ใดศึกษามาก่อน คงมีแต่การวิจัยซึ่งมีเรื่องเกี่ยวกับประวัติการพิมพ์หนังสืออนุสรณ์งานศพแทรกอยู่บ้าง กับการวิจัยเกี่ยวกับการสำรวจเนื้อหาอนุสรณ์งานศพ และการวิจัยเกี่ยวกับความสนใจในการอ่านของผู้ใช้ห้องสมุดประชาชน ซึ่งผู้วิจัยได้นำมาศึกษาและใช้เป็นข้อมูลเบื้องต้นดังต่อไปนี้

งานวิจัยเกี่ยวกับประวัติการพิมพ์หนังสืออนุสรณ์งานศพ

เอมอร เจริญรัต (2511) ได้ทำการวิจัยเรื่อง สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ : พระนิพนธ์และผลงานด้านพัฒนาหอสมุดแห่งชาติของพระองค์ ผลการศึกษาเกี่ยวกับงานพระนิพนธ์ของสมเด็จฯ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ พบว่าผลงานพระนิพนธ์ของพระองค์มีจำนวนทั้งสิ้น 653 เรื่อง แบ่งออกเป็น 9 ประเภท ได้แก่ พระกวีนิพนธ์ พระนิพนธ์ชีวประวัติ ชุมมุนพระนิพนธ์ พระนิพนธ์คำนำและอธิบายหนังสือต่าง ๆ พระนิพนธ์ตำนาน นิทานโบราณคดี ประวัติศาสตร์และการท่องเที่ยว สารสนสมเด็จฯ และบทความภาษาอังกฤษ พระนิพนธ์ของพระองค์นี้มีผู้สนใจอ่านกันอยู่เสมอ จึงมีผู้ขออนุญาตจัดพิมพ์แจกในการกุศลเสมอมิได้ขาด ส่วนงานเกี่ยวกับห้องสมุดพบว่า สมเด็จฯ กรมพระยาดำรงราชานุภาพทรงเป็น

บุคคลสำคัญที่ทำให้ประเพณีการพิมพ์หนังสือแจกในการกุศลแพร่หลายในระยะที่ทรงดำรงตำแหน่ง
สภานายกหอพระสมุดสำหรับพระนครในสมัยรัชกาลที่ 6 (พ.ศ. 2458-2469)

วรรณ วีรผลิน (2525) ได้ทำการวิจัยเรื่อง พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระ
สมมตอมรพันธุ์: พระประวัติและผลงานที่เกี่ยวกับหอสมุดแห่งชาติ จากการศึกษาพระประวัติและ
ผลงานของกรมพระยาสมมตอมรพันธุ์ โดยเฉพาะการอุทิศพระองค์ในงานก่อตั้งหอสมุดแห่งชาติ
ในพ.ศ. 2443-2458 พบว่าแม้ในระยะเริ่มก่อตั้งหอสมุดแห่งชาติจะมีปัญหามากมาย แต่ได้อุทิศ
พระองค์ให้งานด้านนี้ โดยเฉพาะการบริหารงานห้องสมุดและงานเทคนิคในห้องสมุด จนเป็น
ผลให้เกิดความก้าวหน้าและพัฒนาการอย่างดีในช่วงเวลาดังกล่าว และพระองค์ทรงเป็นผู้ริเริ่ม
การพิมพ์ค้นฉบับหนังสือของหอสมุดแห่งชาติที่จะพิมพ์แจกเป็นการกุศล

เรณู ศรีสุนทร (2528) ได้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง การวิเคราะห์เนื้อหา "หนังสือ
ชุดประชุมพงศาวดาร" ผู้วิจัยได้วิเคราะห์เนื้อหาหนังสือชุดประชุมพงศาวดารฉบับที่จัดพิมพ์ โดย
องค์การข้าของกรุงสภา พ.ศ. 2506-2513 ตั้งแต่ภาคที่ 1 ถึงภาคที่ 80 ปรากฏว่ามีเนื้อหา
เกี่ยวกับชีวประวัติและการสืบวงศ์ตระกูลมากที่สุด รองลงมาได้แก่ ขบธรรมเนียมและประเพณี
ประวัติศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ สถานที่สำคัญ และอาวุธ ตามลำดับ จากการศึกษาในส่วนที่
เกี่ยวกับประวัติการจัดพิมพ์หนังสือชุดประชุมพงศาวดารพบว่า ส่วนใหญ่เป็นการพิมพ์แจกในการ
กุศล โดยเฉพาะอย่างยิ่งในงานศพ

ปรียา ธาตาเดช (2530) ได้ทำการวิจัยเรื่อง หนังสือพุทธศาสนาที่เขียนเป็น
ภาษาไทย ซึ่งพิมพ์ระหว่าง พ.ศ. 2520-2527 พบว่าจำนวนหนังสือซึ่งพิมพ์ระหว่าง พ.ศ.
2520-2527 มี 880 เล่ม (682 ชื่อเรื่อง) และส่วนใหญ่จัดพิมพ์โดยมหาวิทยาลัย
เป็นการพิมพ์เพื่อเผยแพร่ด้วยการจำหน่ายในราคาถูกและพิมพ์แจกในการกุศล ประเภทของ
หนังสือที่จัดพิมพ์หนังสือพุทธศาสนาโดยทั่วไป คำราเรียนพระปริยัติธรรม หนังสืออ้างอิง คัมภีร์
พุทธศาสนา และพระไตรปิฎก เนื้อหาซึ่งนิยมพิมพ์แพร่หลายเป็นเรื่องเกี่ยวกับธรรมะและชีวิต
กับการปฏิบัติธรรม

งานวิจัยเกี่ยวกับการสำรวจเนื้อหาในหนังสืออนุสรณ์งานศพ

สุพัฒน์ ส่องแสงจันทร์ (2513) และอรุณ สุภัทรากุล (2518) ได้ศึกษาประเภทเนื้อหาของหนังสืออนุสรณ์งานศพ ที่คัดลอกเรื่องจากต้นฉบับของหอสมุดแห่งชาติ และเรื่องที่ได้จากแหล่งอื่นที่ตีพิมพ์ในช่วงเวลาที่แตกต่างกัน คือ ระหว่าง พ.ศ. 2501-2510 และ พ.ศ. 2511-2515 ตามลำดับ ผลการวิจัยของสุพัฒน์ ส่องแสงจันทร์ พบว่า เรื่องที่นำมาพิมพ์ในหนังสืออนุสรณ์งานศพน้อยที่สุด คือ เรื่องเกี่ยวกับพุทธศาสนา รองลงไปเป็นเรื่องเกี่ยวกับประเทศไทย เช่น วรรณคดีไทย ขนบธรรมเนียมประเพณีไทย และศิลปะของประเทศไทย เรื่องที่ไม่เคยตีพิมพ์เลยส่วนใหญ่เกี่ยวกับต่างประเทศ เช่น วรรณคดี ภาษา ประวัติศาสตร์ต่างประเทศ ยกเว้นภาษาอังกฤษ ส่วนผลการวิจัยของอรุณ สุภัทรากุล คล้ายคลึงกับของสุพัฒน์ ส่องแสงจันทร์ แต่ในระยะหลัง เรื่องการแพทย์เป็นเรื่องอีกประเภทหนึ่งที่พิมพ์มาก ผลการวิจัยนี้แสดงให้เห็นถึงประเภทเนื้อหาของเรื่องตีพิมพ์ในหนังสืออนุสรณ์งานศพซึ่งมีหลายสาขา และความนิยมของผู้พิมพ์ในการคัดเลือก เรื่องมาพิมพ์ในหนังสืออนุสรณ์งานศพ

งานวิจัยเกี่ยวกับความสนใจในการอ่านของผู้ใช้ห้องสมุดประชาชน

บุพผา เจริญทรัพย์ (2519) พัทธรินทร์ ชันทอง (2519) สุนิศจัย เย็นสบาย (2519) อุบล รอดเอี่ยม (2519) และสุภาพร นาทีกาญจนกุล (2519) ได้ทำวิทยานิพนธ์เรื่องการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนคอบริการห้องสมุดประชาชน ระดับจังหวัด สังกัดกระทรวงศึกษาธิการในภาคเหนือ ภาคใต้ ภาคกลางตอนบน ภาคกลางตอนล่าง และภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยตามลำดับ ผู้วิจัยได้ศึกษาสภาพการใช้ห้องสมุดและประเภทหนังสือที่ผู้ใช้ห้องสมุดชอบอ่าน โดยรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามซึ่งแจกแก่ผู้ใช้ 4 กลุ่ม คือ กลุ่มอายุ 9-18 ปี 19-25 ปี 26-39 ปี และ 40 ปีขึ้นไป ผลการวิจัยปรากฏว่าผู้ที่มาใช้ห้องสมุดส่วนใหญ่อายุ 9-18 ปี และส่วนใหญ่เป็นนักเรียน นักศึกษา มาใช้ห้องสมุดมากกว่าสัปดาห์ละ 1 ครั้ง ส่วนใหญ่มาเพื่ออ่านหนังสือและสิ่งพิมพ์ ผู้ใช้ห้องสมุดกลุ่มอายุ 9-18 ปี 19-25 ปี 26-39 ปี ส่วนใหญ่ชอบอ่านนวนิยายมากที่สุด แต่ผู้ใช้ห้องสมุดที่มีอายุ 40 ปีขึ้นไป ส่วนใหญ่ชอบอ่านสารคดีมากที่สุด ผู้ใช้ห้องสมุดส่วนใหญ่ของทุกระดับอายุชอบอ่านหนังสือในหมวดความรู้ทั่วไปมากที่สุด รองลงมาได้แก่ ประวัติศาสตร์ และสังคมศาสตร์ ยกเว้นผู้ใช้ห้องสมุดกลุ่มอายุ 40 ปีขึ้นไป ชอบอ่านหนังสือในหมวดศาสนาเป็นอันดับรองลงมา สหรับความคิดเห็น

ของผู้ใช้ห้องสมุดในด้านที่เกี่ยวกับประเภทของสิ่งพิมพ์ในห้องสมุดที่ให้ประโยชน์แก่ผู้ใช้ห้องสมุดมากที่สุดนั้น ผู้ใช้ห้องสมุดส่วนใหญ่เห็นว่าหนังสือวิชาการ เป็นสิ่งพิมพ์ในห้องสมุดที่ให้ประโยชน์มากที่สุด นอกจากนี้มีผู้ใช้ห้องสมุดบางส่วนเห็นว่าหนังสืออนุสรณ์งานศพ เป็นสิ่งพิมพ์ในห้องสมุดที่ให้ประโยชน์มากที่สุด

จินตนา เจียมพิทักษ์วงศ์ (2527) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ของลักษณะเฉพาะบุคคล (เพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ) ของผู้ใช้ห้องสมุดประชาชนกรุงเทพมหานคร กับวัตถุประสงค์ในการอ่านและพฤติกรรมการอ่าน ผลการวิจัยพบว่าผู้ใช้ห้องสมุดส่วนใหญ่เป็นเพศชายอายุระหว่าง 18-23 ปี มีการศึกษาระดับปริญญาตรี และส่วนใหญ่เป็นนักศึกษา ผู้อ่านส่วนใหญ่ชอบอ่านนวนิยาย และความรู้ทั่วไป เพศและระดับการศึกษามีความสัมพันธ์กับประเภทหนังสือที่ชอบอ่าน ผู้อ่านหญิงมีการศึกษาระดับประถม มัธยม และปริญญาตรี ชอบอ่านนวนิยาย ผู้อ่านชายความรู้ระดับอาชีวศึกษาและสูงกว่าปริญญาตรีชอบอ่านความรู้ทั่วไป แต่อายุและอาชีพไม่มีความสัมพันธ์กับประเภทหนังสือที่ชอบอ่าน ผู้อ่านส่วนใหญ่อ่านหนังสือบันเทิงมากกว่า 5 เล่มใน 1 เดือน เพศและอายุมีความสัมพันธ์กับจำนวนหนังสือที่อ่านใน 1 เดือน ผู้อ่านหญิงและผู้มีอายุระหว่าง 18-23 ปี อ่านหนังสือบันเทิงในปริมาณสูงกว่าผู้ชายและผู้มีอายุ 24 ปีขึ้นไป ระดับการศึกษาและอาชีพไม่มีความสัมพันธ์กับจำนวนหนังสือบันเทิงที่อ่านใน 1 เดือน ปรากฏว่าจำนวนผู้อ่านหนังสือวิชาการเพียงบางส่วนของหนังสือใกล้เคียงกับผู้อ่าน 4 เล่ม หรือมากกว่านั้นใน 1 เดือน อาชีพ อายุ และระดับการศึกษามีความสัมพันธ์กับจำนวนหนังสือวิชาการที่อ่าน โดยที่ผู้อ่านหนังสือวิชาการมากกว่า 4 เล่มใน 1 เดือน ส่วนใหญ่อายุระหว่าง 18-23 ปี ความรู้ระดับปริญญาตรีขึ้นไป เป็นนักศึกษา ส่วนเพศไม่มีความสัมพันธ์กับจำนวนหนังสือวิชาการที่อ่านใน 1 เดือน

Bryan Luckham (1986: 54-56) ได้ศึกษาการใช้ห้องสมุดประชาชนที่เมือง Chester และห้องสมุดประชาชนที่เมือง Eccle ที่ประเทศอังกฤษ เมื่อปี ค.ศ. 1971 โดยใช้วิธีสัมภาษณ์ผู้ใช้ห้องสมุด 1,685 คน ผลการวิจัยพบว่าสมาชิกของห้องสมุดเป็นผู้มีฐานะทางสังคมค่อนข้างดี และเป็นผู้อยู่ในวัยรุ่นขึ้นไป วัตถุประสงค์ในการใช้ห้องสมุด เพื่อยืมหนังสือกลับบ้าน รองลงมาได้แก่ ยืมหนังสือให้คนอื่นอ่าน และยืมหนังสือโดยที่มิได้ตั้งใจมาก่อน ผู้ใช้ห้องสมุดใช้หนังสือนวนิยายมากที่สุดกว่าร้อยละ 60 ของการใช้หนังสือทั้งหมด และหนังสือที่

ไม่ใช่นวนิยายที่มีการใช้มากที่สุดคือ หนังสือที่มีเนื้อหา ด้านชีวประวัติ และภูมิศาสตร์และ การท่องเที่ยว และหนังสือด้านปรัชญาและศาสนา มีการใช้น้อยที่สุด

Eric A. Stevens (1986: 56) ได้ศึกษาการใช้ห้องสมุดประชาชนที่เมือง Swindow ในประเทศอังกฤษ เมื่อปี ค.ศ. 1972 โดยใช้วิธีสัมภาษณ์ผู้เป็นสมาชิกห้องสมุด จำนวน 360 คน สรุปผลการวิจัยได้ว่า ผู้ใช้ห้องสมุดมีวัตถุประสงค์มาใช้ห้องสมุดเพื่อความ เพลิดเพลินมากที่สุด รองลงมาได้แก่ มาใช้ห้องสมุดเพื่อหาข้อมูล และเพื่อศึกษาหาความรู้ ผู้ใช้ ห้องสมุดส่วนใหญ่สนใจอ่านหนังสือด้านการท่องเที่ยว ชีวประวัติ และประวัติศาสตร์มากที่สุด กลุ่ม ผู้อ่านหญิง ผู้อ่านที่มีการศึกษาในระดับสูง ผู้อ่านวัยกลางคน และผู้อ่านที่มีฐานะทางสังคมค่อนข้าง สูง อ่านนวนิยายมากที่สุด ส่วนผู้ประกอบการอาชีพต่าง ๆ อ่านนวนิยายน้อย เนื่องจากไม่มีเวลา นอกจากนั้นพบว่า เพศต่างกัน ความสนใจในการอ่านแตกต่างกัน

Choong H. Kim (1978: 215-227) ได้ศึกษาความสนใจในการอ่านของผู้ใช้ ห้องสมุดประชาชนในประเทศเกาหลี เมื่อปี ค.ศ. 1977 โดยสุ่มแจกแบบสอบถามแก่ผู้ใช้ ห้องสมุดประชาชน จำนวน 830 คน จากห้องสมุด 30 แห่ง ผู้วิจัยได้ศึกษาความสัมพันธ์ของ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ กับประเภทหนังสือที่ผู้ใช้ห้องสมุดสนใจอ่าน ผลการวิจัย ปรากฏว่า ผู้อ่านชอบอ่านเรื่องเกี่ยวกับสุขภาพอนามัยมากที่สุด รองลงมาได้แก่ วิธีการทำไร่นา การเลี้ยงดูเด็ก การบริหารงานในไร่นา นวนิยาย การใช้จ่ายในครอบครัว การนัดหมายการกับ งานอดิเรก หนังสือเด็ก แบบเรียน การฝึกอาชีพ และการประมง และพบว่า เพศ อายุ ระดับ การศึกษา และอาชีพของผู้อ่านมีความสัมพันธ์กับประเภทหนังสือที่ชอบอ่าน กล่าวคือ ผู้ใช้ห้องสมุด หญิงชอบอ่านเรื่องชีวิตในครอบครัว สุขภาพอนามัย การเลี้ยงดูเด็ก และนวนิยาย ผู้ใช้ ห้องสมุดชาย ผู้ใช้ห้องสมุดที่มีอายุ 30-39 ปี และเกษตรกร ชอบอ่านเรื่องวิธีทำไร่นา และการ บริหารงานในไร่นา ผู้ใช้ห้องสมุดที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปี 20-24 ปี และ 25-29 ปี ผู้ใช้ ห้องสมุดที่มีการศึกษาระดับมัธยมปลาย ผู้ใช้ห้องสมุดที่ไม่ใช่เกษตรกร และผู้ใช้ห้องสมุดที่ไม่ได้ ประกอบอาชีพชอบอ่าน นวนิยาย และเรื่องสุขภาพอนามัย ผู้ใช้ห้องสมุดที่มีอายุ 40 ปีขึ้นไป ชอบอ่านเรื่องการบริหารงานในไร่นา วิธีการทำไร่นา และการเลี้ยงดูเด็ก ผู้ใช้ห้องสมุดที่มี การศึกษาระดับประถมชอบอ่านเรื่อง การเลี้ยงดูเด็ก และสุขภาพอนามัย ผู้ใช้ห้องสมุดที่มี การศึกษาระดับมัธยมต้นชอบอ่านเรื่อง สุขภาพอนามัย และวิธีการทำไร่นา

สมาคม Euromonitor (1986: 56-57) ได้สำรวจผู้ใช้ห้องสมุดประชาชนในประเทศอังกฤษ ทั้งที่เป็นสมาชิกและไม่เป็นสมาชิก จำนวน 2,000 คน ในปี ค.ศ. 1984 ผลปรากฏว่า ผู้ใช้ห้องสมุดอ่านนวนิยายมากที่สุด และหนังสือที่ไม่ใช่นวนิยายที่ผู้ใช้ห้องสมุดอ่านมากที่สุดได้แก่ หนังสือที่มีเนื้อหาด้านชีวประวัติ รองลงมาได้แก่ ประวัติศาสตร์ การศึกษา ธุรกิจ และวิชาการด้านเทคนิค และหนังสือเกี่ยวกับการท่องเที่ยว สำหรับผลการสำรวจแหล่งที่ได้หนังสือมาอ่าน ปรากฏว่าได้จากการซื้อมากที่สุด รองลงมายืมจากห้องสมุด ยืมจากเพื่อน และได้รับหนังสือเป็นของขวัญ

Marie-Therese Boutry-Chaillet (1986: 141) ศึกษาการใช้ห้องสมุดประชาชนในประเทศฝรั่งเศส เมื่อเดือนพฤษภาคม ค.ศ. 1984 โดยมีจุดมุ่งหมายศึกษาการใช้ของผู้ใช้ และประเภทของหนังสือที่ยืมออก ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ผู้ใช้ส่วนมากเป็นผู้ที่อยู่ในวัยรุ่น มีความต้องการและสนใจข้อมูลเกี่ยวกับโลกโดยทั่ว ๆ ไป ในขณะที่ผู้ที่อายุสูงกว่าวัยรุ่นชอบยืมหนังสือนวนิยาย ผู้ทำงานอาชีพต่าง ๆ และครู ต้องการหนังสือสาขาวิชาประวัติศาสตร์ และชีวประวัติ กรรมกรยืมหนังสือในระดับน้อย และผู้ใช้ห้องสมุดหญิงยืมหนังสือนวนิยายมากกว่าผู้ใช้ห้องสมุดชาย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาความสนใจในการอ่าน และสาเหตุในการอ่านและไม่อ่านหนังสืออนุสรณ์งานศพของผู้ใช้ห้องสมุดประชาชนในกรุงเทพมหานคร
2. ศึกษาความสนใจในการอ่านส่วนต่าง ๆ ในหนังสืออนุสรณ์งานศพ ได้แก่ ชีวประวัติของผู้ตาย คำไว้อาลัย และเนื้อหา
3. ศึกษาความสนใจของผู้อ่านด้านเนื้อหาสาขาวิชาต่าง ๆ ที่พิมพ์อยู่ในหนังสืออนุสรณ์งานศพ
4. ศึกษาทัศนคติของผู้อ่านที่มีต่อหนังสืออนุสรณ์งานศพในด้านการจัดพิมพ์ ได้แก่ ลักษณะรูปเล่ม ภาพประกอบ กระดาษ ฯลฯ

สมมติฐานของการวิจัย

1. ผู้อ่านสนใจอ่านชีวประวัติของผู้ตาย คำไว้อาลัย และเนื้อหาในระดับเท่ากัน
2. ความสนใจในการอ่านเนื้อหาในหนังสืออนุสรณ์งานศพของผู้อ่านแตกต่างกันตามเพศ วัย ระดับการศึกษา และอาชีพ

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้ใช้ห้องสมุดประชาชนกรุงเทพมหานคร จำนวน 8 แห่ง ได้แก่ ห้องสมุดประชาชนสวนลุมพินี ห้องสมุดประชาชนซอยพระนาง ห้องสมุดประชาชนอนุสาวรีย์ห้องสมุดประชาชนปทุมวัน ห้องสมุดประชาชนวัดสังข์กระจาย ห้องสมุดประชาชนบางเขน ห้องสมุดประชาชนบางขุนเทียน และห้องสมุดประชาชนกรุงเทพมหานคร วัชรวิทยา ธีรฐานราชวรวิหาร โดยสุ่มแจกแบบสอบถามให้แก่ผู้ใช้ห้องสมุดประชาชนทั้ง 8 แห่ง แห่งละ 35 ชุด รวมทั้งสิ้น 280 ชุด โดยแจกให้ผู้ใช้ห้องสมุดที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป

วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีการวิจัยเป็นการสำรวจโดยใช้แบบสอบถาม ซึ่งประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม ความสนใจในการอ่านหนังสืออนุสรณ์งานศพ และทรรศนะที่มีต่อการจัดพิมพ์หนังสืออนุสรณ์งานศพ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยแจกแบบสอบถามแก่ผู้ใช้ห้องสมุดประชาชนกรุงเทพมหานคร 8 แห่ง ดังกล่าวด้วยตนเอง

นำข้อมูลที่ได้อามาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ (Statistical Package for the Social Sciences/Personal Computer-SPSS/PC+) ในการวิเคราะห์หาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบความแตกต่างระหว่างกลุ่มโดยการทดสอบค่า T และการทดสอบค่า F เสนอผลการวิจัยในรูปของตาราง ตามวิธีการวิจัยที่จะเสนอไว้โดยละเอียดในบทที่ 3

ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัย

1. ผลจากการวิจัยทำให้ทราบถึงความสนใจของผู้อ่านในห้องสมุดประชาชน ทราบความสนใจของผู้อ่านในปัจจุบัน และทรรศนะของผู้อ่านที่มีต่อเนื้อหาหนังสืออนุรักษ์งานศพ ซึ่งจะ เป็นประโยชน์ต่อการพิมพ์หนังสืออนุรักษ์งานศพให้มีประโยชน์สอดคล้องกับความสนใจของผู้อ่าน ตามวัตถุประสงค์ในการแจกหนังสือเป็นวิทยาทาน

2. เป็นแนวทางสำหรับบรรณารักษ์ในการคัดเลือกหนังสืออนุรักษ์งานศพเข้าห้องสมุด ให้เหมาะสม และสอดคล้องกับความสนใจของผู้อ่าน

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

ความสนใจ หมายถึง ความตั้งใจจดจ่ออยู่กับสิ่งใด เรื่องใดเป็นพิเศษ (ราชบัณฑิตสถาน 2525: 768) ความสนใจในที่นี้ หมายถึง ความสนใจในการอ่านหนังสืออนุรักษ์งานศพ ของผู้ใช้ห้องสมุดประชาชนกรุงเทพมหานคร ซึ่งจัดเป็น 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

หนังสืออนุรักษ์งานศพ หมายถึง หนังสือที่เจ้าภาพจัดพิมพ์เป็นอนุสรณ์แด่ผู้ตาย เพื่อแจกให้ญาติมิตรผู้ที่ไปร่วมในงานฌาปนกิจศพ โดยมีการจัดรูปเล่มเป็น 3 ส่วน คือ ส่วนแรกเป็นภาพถ่าย และชีวประวัติของผู้ตาย ส่วนที่สองเป็นคำไว้อาลัยแด่ผู้ตายซึ่งเขียนโดย ญาติมิตรของ ผู้ตาย ผู้ทรงคุณวุฒิ หรือบุคคลสำคัญในวงอาชีพต่าง ๆ และส่วนสุดท้ายเป็นเนื้อหาต่าง ๆ

เนื้อหาของหนังสืออนุรักษ์งานศพ หมายถึง เรื่องที่พิมพ์ในหนังสืออนุรักษ์งานศพตาม สาขาวิชาต่าง ๆ จำแนกประเภทตามแผนการจัดหมู่ระบบทศนิยมของคิวอี้

วัย หมายถึง วัยของผู้อ่านหนังสืออนุรักษ์งานศพ ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 วัย ได้แก่ วัยรุ่นตอนปลาย คือ ผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 18-24 ปี วัยผู้ใหญ่ คือ ผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 25-39 ปี วัยกลางคน คือ ผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 40-59 ปี และวัยสูงอายุ คือ ผู้ที่มีอายุระหว่าง 60 ปีขึ้นไป (นวลจันทร์ รัตนากร 2526: 1-6, สุธา จันทรเอม 2519: 44-45)